Sveriges advokatsamfund

Stockholm den 30 oktober 2026

R-2026/1596

Till Justitiedepartementet
Ju2026/01693

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 2 juli 2026 beretts tillfälle att yttra sig över promemorian Gäldenärens avtal i konkurs (Ds 2026:15).

Sammanfattning

Advokatsamfundet delar uppfattningen att det finns behov av regler om gäldenärens avtal i konkurs och även att en sådan reglering bör vara allmän och stå i samklang med vad som gäller i företagsrekonstruktion.

Advokatsamfundet anser vidare, av de skäl som framförs i promemorian, att det inte är lämpligt att i detta lagstiftningsärende föreslå regler om överlåtelse av avtal till ny part. Den frågan behandlas lämpligen vid införandet av det nya insolvensdirektivet.

Synpunkter

Advokatsamfundet vill framföra följande allmänna synpunkter på en tvingande inträdesrätt i gäldenärens avtal för konkursboet.

Affärsrelationer mellan två företag är ofta kontinuerliga. Gäldenärens relation med motparten kan därför ha pågått under en längre tid och parterna har i många fall investerat i och anpassat sina verksamheter efter varandra. För den fortsatta driften efter en konkurs är konkursboet allt som oftast beroende av de affärsrelationer som gäldenären hade med sina avtalsparter. Om motparten tvingas in i en affärsrelation

med konkursboet innebär det att den nya affärsrelationen får en ensidig slagsida, som ofta inte fanns i den tidigare affärsrelationen med gäldenären. Avtalsförhållandet mellan konkursboet och motparten får därtill oftast en annan tidshorisont.

Utifrån ett praktiskt perspektiv hanterar en tvingande inträdesrätt i gäldenärens avtal mer sällan de nu nämnda förhållandena, utan erfarenheten pekar mot att det oavsett krävs någon form av omförhandling och samförstånd mellan konkursboet och motparten för att uppnå ett lyckat utfall i den fortsatta driften. I realiteten kommer därför den tvingande inträdesrätten i många fall snarare att vara ett medel för att uppnå ett bättre förhandlingsresultat gentemot motparten – genom att maktbalansen mellan parterna förskjuts till konkursboets fördel – än ett verktyg för ett ensidigt inträde från konkursboets sida.

I flertalet situationer är också gäldenärens motparters agerande kopplat till att de ser en framtid med en potentiell ny ägare av gäldenärens verksamhet. I dessa fall är en tvingande inträdesrätt typiskt sett inte nödvändig, eftersom det ligger i båda parters intresse att verksamheten ska fortsätta.

Den reflektion som Advokatsamfundet för fram ovan ligger också i linje med promemorians egna överväganden, där det konstateras att en avtalsrelation kan betraktas som mer än ett rent utbyte av prestationer och att det därför inte är helt oproblematiskt att låta en ny avtalspart träda i gäldenärens ställe. Advokatsamfundet delar dock promemorians slutsats att detta i sig inte utgör ett skäl mot att reglera gäldenärens avtal, utan en omständighet som främst bör beaktas vid utformningen av undantag och skyddsregler.

Sammantaget ser Advokatsamfundet positivt på ett införande av de föreslagna reglerna, eftersom de kan bidra till att det i ett större antal fall skapas förutsättningar för en lyckosam drift av gäldenärens verksamhet och en fortsättning av affärsrörelsen i en annan ägares hand.

Hävningshinder

Advokatsamfundet ställer sig bakom förslaget om ett hävningshinder, även om det går att diskutera om en sådan regel kan leda till att hävningar sker i ett tidigare skede för att undvika hävningshindret efter att en konkursansökan har lämnats in. Som framförs i promemorian har man inte sett några sådana tendenser kopplade till motsvarande

bestämmelse vid företagsrekonstruktion. Situationen är dock delvis annorlunda vid en annalkande konkurs, dels eftersom obeståndet generellt är mer framskridet och därmed oftast mer synligt för motparten, exempelvis genom inhämtande av uppgifter vid kreditupplysning, dels eftersom konkurs är en betydligt vanligare företeelse än företagsrekonstruktion.

I det fall hävning har skett före konkursansökan är en tillkommande fråga om konkursboet kan återvinna en sådan hävning. Om syftet med en återvinning av en hävning är att återupprätta det hävda avtalet för att underlätta konkursboets drift, är den praktiska betydelsen av en sådan möjlighet tveksam. Det främsta skälet är den tid det normalt tar att föra en återvinningsprocess. En möjlighet till återvinning av en hävning får därför som mest tillskrivas en avhållande effekt på motpartens vilja att verkställa hävningen före konkursen.

Partiellt inträde

Advokatsamfundet har inte några synpunkter på förslaget om partiellt inträde i gäldenärens avtal. Beträffande undantaget för konkursboets partiella rätt till inträde i ett avtal vid betydande olägenhet för motparten, framstår dock omfattningen av undantaget som något oklar.

Det är tydligt att motparten bör ha rätt att vägra partiellt inträde om konkursboet som leverantör endast inträder i en delleverans av flera och samtliga leveranser ska användas för samma ändamål, till exempel att vid sammanfogning av en maskin enligt ett tillverkningsavtal mellan motparten och tredje man.

Men vad gäller exempelvis om det partiella inträdet riskerar att orsaka motparten en ekonomisk förlust? Antag att motparten har ingått ett it-leverantörsavtal med gäldenären där motparten har gjort stora initiala investeringar och där vinsten i projektet ligger i slutet av ett mångårigt avtal. Ska motparten tvingas leverera under några månader till konkursboet med viss förlust, eller utgör detta en betydande olägenhet? Ett annat exempel på samma tema är om motpartens affärsmodell bygger på leverans av stora volymer styckegods till gäldenären och konkursboet endast avropar en mindre mängd under en kortare tid. Det finns också andra situationer där frågan om vad som är en betydande olägenhet är svårbedömd, till exempel när det partiella inträdet visserligen inte medför en förlust för motparten men väl en väsentligt lägre lönsamhet än vad som följde av avtalet i dess helhet. I den mån det är möjligt vore

det önskvärt om ytterligare vägledning kunde lämnas i den fortsatta lagberedningen, för hur undantaget för betydande olägenhet närmare ska förstås.

Fullföljd av avtalet

Även beträffande fullföljd av gäldenärens avtal uppkommer en viss osäkerhet kring vad som utgör betydande olägenhet för prestationer som inte kan delas upp.

Beträffande det förhållandet att inträdet inte ska gälla för en av gäldenären redan utförd prestation, konstaterar Advokatsamfundet att den föreslagna regleringen i vissa fall kan bli förhållandevis betungande för motparten. Antag att gäldenären ska leverera fem separata maskiner till motparten enligt ett kontrakt. Gäldenären går dock i konkurs efter att fyra maskiner har levererats och betalplanen anger att 40 procent av kontraktssumman ska erläggas efter leverans av den sista maskinen. Konkursboet inträder i avtalet och fullgör den resterande prestationen och kräver betalt för hela kontraktssumman. Motparten kan i denna situation endast bevaka kostnader för eventuella fel, serviceåtaganden och andra garantiåtgärder som en konkursfordran för de fyra maskiner som levererades före konkursen. Någon möjlighet för motparten att åberopa betydande olägenhet torde inte finnas, eftersom undantaget endast gäller om gäldenärens prestation inte kan delas upp utan betydande olägenhet för motparten – och i detta exempel kan prestationen mycket väl delas upp, om än med ett för motparten ogynnsamt resultat.

En annan fråga gäller den särskilda hävningsrätt som motparten har enligt 3 kap. 12 § konkurslagen om konkursboet inträtt i avtalet, men inte fullgör sina prestationer enligt 3 kap. 13 § samma lag. Den särskilda hävningsrätten gäller endast vid dröjsmål och inte vid fel (se sidan 83 i promemorian).

Advokatsamfundet uppfattar att den särskilda hävningsrätten inträder vid minsta dröjsmål, varvid konkursboet genom hävningen också riskerar ett skadeståndsansvar. Visserligen är regeln densamma vid företagsrekonstruktion, men vid en konkurs uppkommer en rad konsekvenser som något kan försena ett fullgörande av till exempel en betalning, som inte återfinns i ett *going concern*-förhållande. Det gäller exempelvis upprättande av nya bankförbindelser och bankkonton, anordnande av nya kundnummer för fortsatta leveranser samt strukturering av den fortsatta driften på effektivt sätt. Enligt Advokatsamfundet är det därför lämpligt att i stället i lagtexten ange att ”Motparten i ett avtal som konkursboet har inträtt i har rätt att *inom skälig tid*

häva avtalet…" (Advokatsamfundets kursivering). På så sätt ges inte motparten en omotiverad rätt att häva avtalet vid endast obetydliga och för motparten oväsentliga dröjsmål. I promemorian behandlas inte vilka påföljder som inträder i en situation där motparten med stöd av den särskilda hävningsrätten häver ett avtal som konkursboet inträtt i. Advokatsamfundet anser det nödvändigt att närmare vägledning lämnas i detta avseende inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Fråga om införande av en särskild jämkningsbestämmelse

I promemorian diskuteras möjligheten att införa en särskild jämkningsbestämmelse (se sidorna 76 och 77 i promemorian) samt de argument som kan anföras för och emot en sådan regel. Advokatsamfundet anser, i likhet med vad som framförs i promemorian, att behovet av att införa en sådan bestämmelse är svårbedömt.

Som framgår ovan finns det dock osäkerheter kring det rättsliga innehållet i begreppet ”betydande olägenhet”, liksom risker för omotiverade utfall för motparten vid partiellt inträde. Som framförs i promemorian kan det också uppkomma situationer där konkursförvaltaren på grund av tidsnöd eller annat ursäktligt skäl inte hinner bedöma de negativa följderna av att inträda i ett långvarigt avtal. Lagstiftaren har vid företagsrekonstruktion avstått från en jämkningsregel med hänvisning till att rekonstruktörer kan förutsättas göra noggranna överväganden innan de lämnar sitt samtycke till att ett avtal ska fullföljas, och att en eventuell felbedömning därför inte bör gå ut över motparten. Samma utgångspunkt kan i och för sig göras gällande för en konkursförvaltare. Enligt Advokatsamfundets uppfattning gör sig dock tidspressen i en konkurs ofta gällande med särskild styrka, eftersom konkursförvaltaren många gånger måste ta ställning till inträde mycket snabbt för att verksamheten inte ska stanna av till skada för borgenärskollektivet. En snävt utformad jämkningsbestämmelse skulle enligt Advokatsamfundet ha den fördelen att man därigenom kunde överbrygga dylika situationer där avtalets fördelning av vederlag för olika prestationer är uppenbart missvisande.

Ipso-facto klausuler

Förbudet mot Ipso-facto klausuler regleras i 3 kap. 20 § andra stycket konkurslagen i förslaget. Lagtexten hänvisar genom ordet ”Detsamma” tillbaka till första stycket samma paragraf där det anges att ”Ett avtalsvillkor som inskränker konkursboets rätt enligt 11-19 §§ är utan verkan”. Enligt Advokatsamfundet uppkommer härigenom en

oklarhet kring om förbudet mot Ipso-facto klausuler är heltäckande eller begränsat till situationen där det föreligger ett avtal med ömsesidiga prestationer som återstår att fullgöra (se 3 kap. 11 § första stycket konkurslagen i förslaget). Det är därmed inte reglerat vad som gäller när endast motparten har kvarstående prestationer att fullgöra.

Kvittning

Advokatsamfundet ansluter sig till förslaget om en särskild kvittningsregel och noterar att en begränsad kvittningsmöjlighet innebär en avsevärd förbättring av konkursboets position vid inträde i gäldenärens avtal. Att möjligheten att kvitta i konkurs också i viss mån begränsas om kvittning var otillåten i en föregående rekonstruktion, är följdriktigt och förhindrar att borgenärer motarbetar rekonstruktionens syfte för att i stället få en mer gynnsam ställning i en senare konkurs.

Undantag

Advokatsamfundet har generellt inte några synpunkter på promemorians förslag till undantag från den tvingande regleringen om inträdesrätt för konkursboet.

Advokatsamfundet anser dock att det kan diskuteras om det är motiverat att behålla bestämmelsen i 36 § kommissionslagen, enligt vilken ett sådant avtal automatiskt upphör vid konkurs (se sidan 103 i promemorian och motsvarande regel för agentavtal i 27 § lagen om handelsagentur). Bakgrunden till regleringen är att sådana avtal i normalfallet bygger på gäldenärens personliga prestation. Den utgångspunkten kan dock sättas i fråga.

Särskilt beträffande kommissions- eller konsignationsavtal inom exempelvis detaljhandel eller fordonsbranschen, där de är vanligast förekommande, kan den personliga prestationen inte anses utgöra något särskilt utmärkande drag i parternas affärsförhållande. Beroende på avtalets utformning kan det däremot finnas ett betydande värde för konkursboet, och i förlängningen för borgenärskollektivet, av att (partiellt) inträda i avtalet och därefter självinträda i sådant gods som kan ge ett nettovärde för konkursboet. Motargumentet för att konkursboet inte bör ges en sådan rätt är närmast att kommittenten har sakrättsligt skydd mot kommissionärens borgenärer om denne går i konkurs – ett skydd som dock avser själva godset och inte i sig motiverar att hela avtalsförhållandet automatiskt bringas att upphöra.

Fråga om effektiva rättsmedel

I det fall en motpart motsätter sig att konkursboet inträder i gäldenärens avtal (t.ex. genom att utan grund göra gällande att inträdet skulle innebära en betydande olägenhet) har konkursförvaltaren begränsade möjligheter att få till stånd en rättelse. Konkursboet bör visserligen ha rätt att kräva skadestånd av motparten för bristande avtalsuppfyllelse. Den typen av processer är dock komplicerade, kostsamma och långdragna och konkursboet är ofta i en underlägsen ekonomisk ställning i förhållande till motparten. Möjligheten att kräva skadestånd av motparten utgör därför inget egentligt skydd för konkursboets inträdesrätt. Advokatsamfundet anser därför att lagstiftaren bör överväga att införa en möjlighet för konkursboet att inom ramen för konkursärendet utverka ett skyndsamt (interimistiskt) beslut genom vilket domstolen prövar om konkursboet har rätt att inträda i gäldenärens avtal. Ett beslut till konkursboets fördel bör då också kunna förenas med ett verksamt vite om inträdet fortsatt vägras. Ett motsvarande behov av ett snabbt avgörande kan finnas även på motpartens sida, exempelvis när det råder tvist om huruvida ett partiellt inträde innebär en betydande olägenhet för motparten. Utan en möjlighet till skyndsam prövning riskerar motparten annars att under lång tid vara bunden av ovisshet om avtalets fortsatta bestånd. Det bör därför övervägas om en möjlighet till sådan skyndsam domstolsprövning bör vara reciprok.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander